

LBRIS

We know
books

Nikos Themelis

Adevărurile celorlalți

Traducere din limba greacă
de Angela Bratsou

București, 2023

S-a ridicat din pat, cu ochii larg deschiși, de parcă ar fi fost treaz de mult, și, cu respirația aproape tăiată, a privit lumina sărăcăcioasă care venea din stradă și cădea pe ceasul de pe noptieră. Ar fi putut, cel puțin astăzi, să mai doarmă încă o oră jumătate, două, dar îi era imposibil să mai închidă ochii. S-a desprins de așternuturile calde, întrebându-se ce i se întâmplă. Nu-l urmăreau coșmaruri, trecuseră grijile legate de lucrarea de doctorat, probleme nu avea. Poate că era de vină neliniștea pe care oricine o simte atunci când trebuie să facă o călătorie. Își stabilise, așa cum făcea de obicei, prima ieșire la Mesologgi, adică să dea ochii cu dușmanul. Încăperea era rece, iar aburul scos cu fiecare răsuflare se vedea în aer. Își puse pe el, tremurând de frig, halatul demodat, dar comod, al defunctului, își trase grăbit ciorapii și papucii, își șterse nasul, care începuse să-i curgă. Oare peste cât timp va aprinde gazda soba din sufragerie?

S-a apropiat de fereastră, mai mult din obișnuință decât din interes, să vadă cum e vremea. Luminile galbene de pe stradă s-au stins în timp ce le privea buimac. Decorul cunoscut al cartierului, culorile, atmosfera acestuia, s-au schimbat imediat; Londra se trezea cu greutate, în mijlocul ceții și al fumului care se îngroșa deja în coșurile caselor. Niciodată nu se plângea de vremea umedă și întunecată, spre deosebire de atâția alții. Nici

chiar acum, la mijlocul lunii mai, pe când toată lumea aștepta primăvara, însoțită de mirosurile ei. Poate chiar îi plăcea așa, fiindcă obosise de lumina nemiloasă din propria lui țară, pe care în trecut o simțise cum îl usca și îl chinuia. Doi londonezi reușiseră, în ultimul moment, să sară în autobuzul roșu care a cotit și se pierdea după colț. Apoi? Un peisaj static, cunoscut, pe care îl privea câteodată cu simpatie și alteori cu indiferență.

A coborât pe vârfuri scările și s-a îndreptat spre bucătăria întunecoasă de la demisol. Nu se obișnuise cu omleta cu șuncă de la micul-dejun, cu excepția, poate, a duminicilor în care stătea cu gazda și palavrăgeau despre cele ce se întâmplaseră în săptămâna care tocmai trecuse. Și-a încălzit un pahar cu lapte și și-a tăiat două felii groase din checul care îi stătea permanent la dispoziție. Adăuga de obicei o bucată de cedar, cu toate că nu era sigur dacă acea brânză era cea mai potrivită. Le-a înghesuit pe toate pe un platou mic Chippendale, după cum îl numea gazda lui, și a urcat cu grijă la etaj. S-a oprit în fața ușii ei și i s-a părut că îi aude sforăitul melodos, apoi s-a întors fără zgomot în propria cameră. N-a vrut să aprindă lumina; semiobscuritatea de dis-de-diminează îl fascina, la fel ca și cea din amurg.

S-a apropiat din nou de fereastră, mestecând cu lăcomie checul. Nimic nu se schimbaseră... A, da, un câine, urmat de la distanță de stăpân, se îndrepta agale spre piațetă.

Își spuse că timpul nu stă pe loc și că nu are sens să mai lenevească. A început cu împachetatul cărților, al tot felul de însemnări și reviste care îl însoțiseră pe durata studiilor; hârțoage ce era prevăzut să umple două cutii de carton și să fie trimise la Atena cu poșta cea mai ieftină. Și, pentru Dumnezeu, trebuia să nu uite să ridice cele două cărți la mâna a doua pe care le comandase la librărie – dacă le găsisse cumva domnul Brandley, așa cum îl asigurase.

„O viață întreagă, tot plecăm...”, a murmurat în timp ce încerca să lege strâns sforile. În penumbra zilei ce se profila, au început să îl împresoare istorii de ale tatălui său despre cele întâmplate familiei; își aminti astfel, la întâmplare, lucruri trăite și pe care el însuși le păstrase în minte de mic. Prigoanele și persecuțiile, mutările voite, care nu erau întotdeauna atât de voite, dacă aveai în vedere incidentele, împrejurările și presiunea pe care acestea o exercitaseră; în fine, alegerile libere, impuse de dorințe personale, cum a fost hotărârea lui ca, după obținerea diplomei la Atena, să aspire la doctoratul din Anglia.

„O viață întreagă, tot plecăm...”, a repetat strângând din dinți. „Oare până când?”

Însă, până la părăsirea încăperii, fără să prindă de veste, buna dispoziție îi revenise.

Auzind ciocănitul în ușa de stejar, Alen Roderford, absolvent de Oxford și unul dintre cei mai tineri profesori ai Universității din Londra, își dădu jos picioarele de pe sertarul deschis al biroului și își controlă cu o privire grăbită nasturii de la jachetă.

– Ioachim! Bună ziua, stai jos... Ceai?, își primi el musafirul grec și, fără a aștepta un răspuns, umplu o a doua ceașcă, aflată deja pe tavă. Își scoase ochelarii și, întinzându-i ziarul „Guardian”, pe care îl ținea în mână, îl întrebă cu un interes real:

– Ce citesc aici? În Grecia, Stânga a luat la alegerile recente un procent de peste 24% și a ieșit al doilea partid! Este adevărat?

– Așa este, domnule profesor, a răspuns Ioachim, surprins de interesul profesorului său englez pentru viața politică din Grecia.

– Cine și-ar fi închipuit una că asta în urmă cu câțiva ani! După un război civil care s-a terminat așa cum s-a terminat. Nu au trecut, dacă nu cumva greșesc, nici zece ani, nu-i așa?

– Mai exact, din '49 până astăzi, sunt nouă.

– Și cum explici asta?

– Poate a venit rândul să fie auzit și adevărul celorlalți, a răspuns Ioachim, cu un zâmbet enigmatic.

– Corect, corect, a replicat profesorul. De altfel, în cazul democrației, acest lucru constituie întotdeauna o eventualitate.

Ioachim nu era sigur dacă profesorul spusese aceasta ca pe ceva de la sine înțeles sau dacă ascundea o tentă de ironie în ceea ce privește eventualele neajunsuri ale democrației. Întotdeauna era imprevizibil când se hotăra să-și dezvăluie propriile evaluări și convingeri politice. Prinse însă curaj auzindu-i răspunsul:

– Îmi permiteți să vă întreb ceva... ceva personal?

– Desigur.

– Dumneavoastră de ce v-ați implicat atunci, după eliberare, în situația politică din Grecia?

Englezul luă o înghițitură de ceai, ca să câștige timp.

– Există două răspunsuri și îl poți alege pe cel pe care îl vrei. Unu, pentru că am crezut în liberalismul democratic, cel care a fost inspirat intelectualilor vestici de Grecia clasică și care persistă până în zilele noastre. Celălalt, pentru că eram soldat, ca atâția alții care ascultau de ordine și ordinele aveau drept scop să pună în practică un pact mai larg între învingătorii din război, referitor la sferele de influență în Europa postbelică.

– Dumneavoastră pe care îl alegeți?

– Pe atunci credeam mai mult în cel de-al doilea răspuns decât în primul. Acum, probabil că l-aș alege mai degrabă pe primul, dacă mă gândesc că, făcând un

oarecare efort, aș fi putut evita situația. Răspunsurile și adevărurile lor uneori se schimbă în timp.

Au rămas amândoi pe gânduri privind-se.

– Deci, ai venit să îți iei rămas-bun! Vreau să îți repet că lucrarea ta despre sfârșitul Imperiului Bizantin este o treabă bine făcută. Este clar și modul de abordare a temei conform cu punctele de vedere ale lui Toúmbis și ale prietenului nostru Mángos. Ransiman o să crape de invidie când va citi lucrarea ta, dacă se adeverește informația că are în planurile lui imediate de cercetare ceva asemănător. Aaa, sunt mândru de tine. Și sunt sigur de felul în care o să te primească lumea academică în Grecia.

– Eu, ca să fiu sincer, dimpotrivă, nu sunt deloc sigur, i-a răspuns Ioachim, lăsând să-i scape un râs scurt și nervos.

– Ce vrei să spui?

– Nimic, era o glumă, a încercat el s-o dreagă, ca să nu trebuiască să dea explicații, după care a continuat: Cum vi s-a părut punctul de vedere asupra sfârșitului lui Constantin Paleolog?

Roderford părea că se străduiește să își amintească:

– A, da. Nu cred că are prea mare importanță pentru cele ce au urmat în formarea milleturilor¹ creștinilor sau

---

¹ Millet – Conceptual, milletul se aseamăna cu teritoriile autonome ale minorităților naționale din Europa. Sistemul milleturilor a avut o istorie îndelungată în Orientul Mijlociu și a corespuns regulilor islamice pentru tratarea minorităților nemusulmane (dhimmi). În conformitate cu conceptul otoman, supușii sultanului erau legați de milleturile lor datorită apartenenței lor la o anumită comunitate confesională, nu datorită originii etnice. Liderul milletului, cel mai adesea un lider religios, precum Patriarhul greco-ortodox al Constantinopolului sau, înaintea acestuia, Patriarhul Orientului, era supus direct sultanului otoman, respectiv regelui sasanid.

în apariția Noii Grecii; dar, spune-mi, ce o să faci imediat după ce te întorci la Atena?

– Ce altceva?!... Voi încerca să predau istoria. La Universitate, la o școală de stat sau la una particulară, răspunse, deschizându-și palmele într-un gest care denota încurcătura, dacă nu chiar necunoașterea.

Profesorul a schimbat brusc subiectul, arătând că, de fapt, pe el îl preocupa altceva decât viitorul lui Ioachim.

– Ioachim, aș vrea să-ți cer o favoare.

– Orice doriți, domnule profesor.

– Când am părăsit Grecia, am lăsat în păstrare, la un atelier de reparații din Atena, o motocicletă Norton din '39. Face parte din viața mea și din istoria Marii Britanii. Anul trecut, când am fost în Atena, motocicleta strălucea, dar cauciucurile ei erau nepermis de uzate și mi s-a părut că se umblase și la kilometraj. Înțelegi... Ai putea să o ieși la tine și să ai grijă de ea până vin din nou la Atena? La nevoie, să o predai ambasadei. Am pregătit aici o scrisoare pentru atelier și una pentru ambasadă și hotărăști cum socotești tu că e mai bine să faci.

A întins mâna și a împins sub nasul lui Ioachim două plicuri închise.

– Desigur, dacă vreți, vi-o și vând, să vă luați una nouă.

– Nu, pentru numele lui Dumnezeu! Chiar nu înțelegi ce importanță are ea pentru mine?

Ioachim a zâmbit cam descumpănit, nu prea pricepea ce valoare ascundea o motocicletă din '39, dar se declară de acord, cu plăcere; nu ar fi putut să-i refuze un astfel de hatâr, chiar dacă era o corvoadă.

– Aș mai vrea să-ți mai cer ceva. Să îmi lași copia manuscrisului tău pentru încă vreo câteva zile, ca să-l fotocopiez, pentru arhiva proprie.

– Păstrați-o, am originalul.

Profesorul cel flegmatic a părut acum și mai terorizat decât la gândul că și-ar putea pierde motocicletă.

— Ce ai spus? Îl ai în posesia ta? Dar cum este posibil să îl pui în pericol cu atâta nechibzuință, lăsându-l să se deterioreze sau să fie distrus? De ce nu l-ai predat la Universitate, la Biblioteca voastră Națională, sau la Ghennádios²?

— Exact din acest motiv, fiindcă vrem să îl protejăm. Nu vă neliniștiți; tatăl meu îl are de mulți ani, bine ascuns, într-un seif bancar. Se duce din când în când să îl scoată la aer.

Cu această observație s-a ridicat de pe scaun, cu un aer distant, arătând că nu era dispus să mai discute despre asta.

— Vă las aici adresa mea, pentru când veniți la Atena, așa cum mi-ați promis. Oricum, veți avea vești și de la mine.

— Promisiunea ne obligă pe amândoi... Mult noroc, răspunse Alen Raderford și, cu un zâmbet larg, îi strânse călduros mâna.

Ioachim Linós a închis ușa în urma lui și, cu senzația că pășea la o palmă deasupra pardoselii strălucitoare a clădirii universității, s-a îndreptat spre ieșire.

Vremea la Londra era demnă de prostul ei renume, totuși nu ploua, lucru consolator pentru cineva care dorea să meargă pe jos, și acest lucru îi era mai mult decât suficient.

A rătăcit astfel prin toate locurile pe care le frecventase, ca și cum ar fi vrut să își ia rămas-bun, și a sfârșit la pub-ul lui obișnuit din Strand³. Întunecat și pustiu la acea oră, părea neprimitor și deprimant pentru un

² Una dintre cele mai importante biblioteci din Atena.

³ Importantă stradă din Londra.

vizitator singuratic. A golit până la jumătate o bere, ca să-și potolească setea, și a luat-o la picior până la librăria de pe strada Russel. Era norocos. Cărțile promise îl așteptau stivuite pe verticală pe biroul librarului.

– Deci, domnule Linós, ne părăsiți pentru totdeauna? întrebă domnul Brandley, conducându-l spre ușă.

– Pentru totdeauna? Țsta este un cuvânt foarte mare. Nu pot fi de acord cu el, a răspuns Ioachim cu emfază, vezi Doamne, protestând, dar zâmbind în același timp.

– Spuneți-mi, chiar, ce o să vă lipsească cu adevărat din Londra?

Ioachim se gândi o clipă:

– O să îmi lipsească clinchetul clopoțelului de deasupra ușii exterioare a librăriei, a răspuns și i-l arătă, ridicând ochii spre el.

– Ah, este atât de frumos că o spuneți, chiar dacă este o minciună!, șopti acesta cucerit.

Ioachim se simțea epuizat de atâta mers pe jos, dar nimic nu putea să-i strice buna dispoziție. Peste două zile urma să se întoarcă în Grecia, acoperit de elogii. Nu subestima faptul că acolo îl așteptau alte îndoieli și griji, dar în acest moment era pe deplin optimist și nu se temea de nimic... Și iubita lui îi aștepta, nerăbdătoare, întoarcerea la Atena.

Se gândi că nu avea pe nimeni cu adevărat al lui la Londra ca să își ia rămas-bun; cei doi, trei colegi de facultate se întorseseră deja în țările lor, înaintea lui. Singura excepție era, poate, gazda lui, o eleno-englezăică pesemne scăpătată, care îl îngrijea de parcă ar fi fost fiul ei. Dorea atât de mult să îi facă o bucurie, o mică bucurie, înainte de a pleca! Și-a căutat portofelul și își numără ultimele economii, calculându-și cheltuielile și realizând că nu mai avea de primit de nicăieri niciun

cent. Cu siguranță va reuși să îi dăruiască un ghiveci cu flori, ca să îl țină minte. Cumpără deci ghiveciul, o begonia de un roșu-intens, și mai făcu un popas la cofetăria de peste drum de Muzeul Britanic, pentru o cutie cu fursecurile ei preferate. Apoi, foarte bucuros, s-a oprit în fața scărilor casei cu două etaje, stil King George, la doi pași de Bedford Square, pentru ca să își ia avânt. Deschise ușa și îi spuse doamnei mature, cu toată intensitatea, de parcă ar fi fost Romeo care își striga Julieta de sub balcon:

– Roúsa mea, dulcea mea Roúsa!

– Încetează să mă mai tachinezi!, a mai apucat ea să spună, în timp ce îl ținea strâns în brațe. Își uită pentru moment cochetăria și lăsă lacrimile să-i curgă pe fața încă strălucitoare.

Seara, puțin înainte de a se culca, s-a tolănit pe pervazul ferestrei, pentru o țigară. S-a minunat de ploaia rară care curgea peste luminile străzii ca o perdea de aer transparentă. Picioarele lui, așa cum atârnav pe pervaz, se eliberaseră de o greutate pe care o târa după el de mulți ani. Avea sentimentul eliberării, după o mare încercare care începuse în 1923, cu tatăl lui, la Ayvalı⁴. Și, oricât de multe ar fi știut despre asta, probabil că tot n-ar fi fost adevărul întreg...

⁴ Denumirea turcă a portului Kydoniés.